

การประยุกต์ใช้หลักสัปปายะ 7 กับการพัฒนาวัดสร้างสุขของวัดโพธิสม ภรณ์ ตำบลหมากแข้ง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี*

THE APPLICATION OF THE SEVEN SAPPAYA PRINCIPLES TO THE DEVELOPMENT OF THE "SANGKHOK HEALTH CREATION" AT WAT PHOTHISAMPORN, MAKKHAENG SUBDISTRICT, MUEANG DISTRICT, UDON THANI

นายณัฐพล พิงกระโทก¹, พระครูจิรธรรมธัช², สมเดช นามเกต³ และ อริย์ธัช เลิศรวมโชค⁴

Mr Nattapon Pingkratog ¹, Phrakru Jiradhammathat², Somdet Namket³ and Arithat Loesruamchok⁴

¹⁻⁴มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย, ประเทศไทย

1-4Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nong Khai Campus, Thailand

Corresponding Author's Email: 6402105009@mcu.ac.th

วันที่รับบทความ : 13 กุมภาพันธ์ 2568; วันแก้ไขบทความ 23 กุมภาพันธ์ 2568; วันตอบรับบทความ : 25 กุมภาพันธ์ 2568

Received 13 February 2025; Revised 23 February 2025; Accepted 25 February 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์คือ (1) เพื่อศึกษาหลักสัปปายะ 7 ในพระพุทธศาสนา (2) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการพัฒนาสร้างสุขของวัดโพธิสมภรณ์ ตำบลหมากแข้ง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี (3) เพื่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปายะ 7 กับการพัฒนาวัดสร้างสุขของวัดโพธิสมภรณ์ ตำบลหมากแข้ง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี การวิจัยเป็นเชิงคุณภาพ โดยศึกษา

Citation:

* นายณัฐพล พิงกระโทก, พระครูจิรธรรมธัช, สมเดช นามเกต และ อริย์ธัช เลิศรวมโชค. (2568). การประยุกต์ใช้หลักสัปปายะ 7 กับการพัฒนาวัดสร้างสุขของวัดโพธิสมภรณ์ ตำบลหมากแข้ง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาศังคม, 3(1), 362-378.

Mr Nattapon Pingkratog , Phrakru Jiradhammathat, Somdet Namket and Arithat Loesruamchok. (2025). The Application Of The Seven Sappaya Principles To The Development Of The "Sangkhok Health Creation" At Wat Phothisamporn, Makkhaeng Subdistrict, Mueang District, Udon Thani. Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(1), 362-378.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

ข้อมูลจากเอกสาร และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 28 รูป/คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูล แล้วใช้การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า

1. หลักสัปปายะ 7 เป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการปฏิบัติธรรม ได้แก่ อาวาสสัปปายะ (ที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม) โภชนสัปปายะ (อาหารที่เหมาะสม) บุคคลสัปปายะ (บุคคลที่ส่งเสริมการปฏิบัติธรรม) ธรรมสัปปายะ (การศึกษาธรรมที่เหมาะสม) อุตุสัปปายะ (สภาพอากาศที่เหมาะสม) อิริยาปถสัปปายะ (การเคลื่อนไหวที่เหมาะสม) และบุพเพกตบุญญาตาสัปปายะ (กรรมดีในอดีต)

2. สภาพปัจจุบันของวัดโพธิสมภรณ์มีการพัฒนาในด้านศาสนสถาน กิจกรรมทางศาสนา การดูแลสิ่งแวดล้อม การฝึกอบรมพระสงฆ์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา และความร่วมมือกับชุมชน เพื่อเสริมสร้างความสงบสุขและจิตวิญญาณของประชาชน

3. การประยุกต์ใช้หลักสัปปายะ 7 กับการพัฒนาวัด มุ่งเน้นการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการปฏิบัติธรรม เช่น การสร้างพื้นที่สงบ ใช้พลังงานทางเลือก ส่งเสริมโภชนาการที่ดี พัฒนาบุคลากร จัดกิจกรรมเผยแผ่ธรรมะ และออกแบบพื้นที่สีเขียวเพื่อสร้างบรรยากาศที่เหมาะสม การพัฒนาดังกล่าวช่วยสร้างความสมดุลระหว่างสิ่งแวดล้อม บุคคล และกิจกรรมภายในวัด เพื่อส่งเสริมความยั่งยืนของวัดในระยะยาว

คำสำคัญ: การประยุกต์, หลักสัปปายะ 7, การพัฒนาวัดสร้างสุข, วัดโพธิสมภรณ์,

Abstract

The objectives of this research are (1) To study the Seven Sapaya (Sappaya 7) principles in Theravāda Buddhism. (2) To examine the current conditions of the development of a happiness-oriented temple at Wat Phothisomphon, Mak Khaeng Subdistrict, Mueang District, Udon Thani Province. (3) To explore the application of the Seven Sapaya principles in the development of Wat Phothisomphon as a happiness-oriented temple. This research follows a qualitative approach, utilizing document analysis and interviews with 28 key informants (monks and laypeople). The data were

collected using structured interviews and analyzed through a comparative method to identify relationships among the findings.

The results of the study reveal that

The research findings indicate that the seven factors of Sappaya facilitate Buddhist practice, including: Avasa Sappaya (suitable dwelling), Phocana Sappaya (appropriate food), Puggala Sappaya (companionship with virtuous individuals), Dhamma Sappaya (access to suitable teachings), Utu Sappaya (favorable climate), Iriyapatha Sappaya (suitable physical movement), and Pubbe Katapunna Sappaya (past meritorious deeds).

The current development of Wat Phothisomphon focuses on religious structures, spiritual activities, environmental maintenance, monk training, Buddhist propagation, and community engagement, all aimed at fostering inner peace and spiritual growth among the people.

The application of the seven factors of Sappaya in temple development emphasizes creating an environment conducive to Buddhist practice, such as establishing serene spaces, utilizing alternative energy sources, promoting proper nutrition, enhancing human resource development, organizing Dhamma dissemination activities, and designing green spaces to cultivate a peaceful atmosphere. These efforts aim to balance the physical environment, individuals, and activities within the temple, ensuring its long-term sustainability.

Keywords: Application, Seven Factors of Sappaya, Temple Development for Well-being, Wat Phothisomphon

บทนำ

วัดเป็นศูนย์กลางทางศาสนาและจิตวิญญาณของชุมชน ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา ส่งเสริมศีลธรรม และเป็นแหล่งพัฒนาทางปัญญาและจิตใจ การพัฒนาวัดให้เป็นสถานที่ที่เอื้อต่อการปฏิบัติธรรมและสร้างความสุขให้กับผู้ที่มาปฏิบัติธรรมจำเป็นต้องอาศัย

ปัจจัยหลายประการ หนึ่งในแนวทางสำคัญที่สามารถนำมาใช้ได้คือ หลักสัปปายะ 7 (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2560) ซึ่งเป็นหลักธรรมที่ส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการปฏิบัติธรรม เพื่อให้เกิดความสงบและเจริญก้าวหน้าทางจิตวิญญาณ อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันวัดหลายแห่งยังขาดแนวทางที่ชัดเจนในการพัฒนาให้เป็นพื้นที่ที่เอื้อต่อการปฏิบัติธรรมอย่างแท้จริง จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาแนวทางการนำหลักสัปปายะ 7 มาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาวัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อพระสงฆ์ ผู้ปฏิบัติธรรม และประชาชนที่เข้ามาใช้พื้นที่ของวัด (สุชีพ ปุญญานุภาพ, 2545) วัดโพธิสมภรณ์เป็นวัดสำคัญของจังหวัดอุดรธานีที่มีประวัติศาสตร์ยาวนาน และเป็นศูนย์กลางของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในพื้นที่ การศึกษาการประยุกต์ใช้หลักสัปปายะ 7 ในการพัฒนาวัดโพธิสมภรณ์จะช่วยให้สามารถกำหนดแนวทางที่เป็นระบบและเหมาะสมต่อการพัฒนาวัดให้เป็นสถานที่สร้างสุขได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็นต้นแบบให้วัดอื่น ๆ นำไปปรับใช้ต่อไป

ความสำคัญของปัญหาปัจจุบัน วัดหลายแห่งประสบปัญหาหลายด้านที่ส่งผลต่อการปฏิบัติธรรมของพระสงฆ์และประชาชน เช่น การขาดพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการปฏิบัติธรรม สภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้อต่อการเจริญสมาธิ การบริหารจัดการภายในวัดที่ไม่มีประสิทธิภาพ และการขาดบุคลากรที่มีคุณธรรมและความรู้ในการเผยแผ่ธรรมะ วัดโพธิสมภรณ์เองแม้ว่าจะเป็นวัดสำคัญ แต่ยังสามารถพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น โดยเฉพาะในด้านการจัดการพื้นที่ การดูแลโภชนาการของพระสงฆ์ การพัฒนาบุคลากร และการเผยแผ่ธรรมะให้เข้าถึงประชาชนในยุคดิจิทัล การนำหลักสัปปายะ 7 มาใช้จะช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้ และทำให้วัดสามารถเป็นสถานที่ที่ส่งเสริมการปฏิบัติธรรมได้อย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้น (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2563)

สภาพปัญหาปัจจุบันแม้ว่าวัดโพธิสมภรณ์จะมีบทบาทสำคัญต่อชุมชนและสังคมไทย แต่ก็ยังมีปัจจัยที่สามารถพัฒนาให้ดีขึ้น ได้แก่ 1. การจัดพื้นที่ทางกายภาพ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2558) วัดต้องการการจัดการพื้นที่ที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดความสงบและเอื้อต่อการปฏิบัติธรรม เช่น การเพิ่มพื้นที่สีเขียว พื้นที่สงบสำหรับการเจริญสมาธิ และการออกแบบสิ่งปลูกสร้างให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม 2. โภชนาการและสุขภาวะอาหารที่ถวายแก่พระสงฆ์ยังขาดความสมดุลในด้านโภชนาการ การจัดระบบอาหารที่ดีขึ้นจะช่วยให้พระสงฆ์มีสุขภาพแข็งแรงและสามารถปฏิบัติธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3. การพัฒนาบุคลากรและเครือข่ายทางศาสนา การฝึกอบรมพระสงฆ์และบุคลากรทางศาสนาให้มีความรู้

ความเข้าใจในหลักธรรม รวมถึงการพัฒนากิจกรรมที่ส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในชุมชนและผ่านสื่อออนไลน์ 4. การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัล (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2562) ปัจจุบันยังขาดแนวทางที่ชัดเจนในการใช้เทคโนโลยีเพื่อเผยแผ่ธรรมะ การพัฒนาแพลตฟอร์มออนไลน์จะช่วยให้ธรรมะเข้าถึงคนรุ่นใหม่มากขึ้น และผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ต้องศึกษาการวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ต้องศึกษา ได้แก่ พระสงฆ์และสามเณรภายในวัดโพธิสมภรณ์ เพื่อศึกษาถึงมุมมองและความต้องการในการพัฒนาวัด คณะกรรมการวัดและผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวัด ผู้ปฏิบัติธรรมและประชาชนที่เข้ามาใช้พื้นที่วัด เพื่อเข้าใจถึงประสบการณ์และความคาดหวังที่มีต่อวัด ผู้นำชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนกิจกรรมทางศาสนา

ความสำคัญของการวิจัยการศึกษานี้มีความสำคัญต่อการพัฒนาวัดให้เป็นสถานที่ที่เหมาะสมกับการปฏิบัติธรรมและสร้างสุขแก่ประชาชน โดยใช้หลักสัปปายะ 7 เป็นแนวทางซึ่งจะช่วยให้วัดสามารถจัดการพื้นที่ กิจกรรม และบุคลากรได้อย่างเป็นระบบ (พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), 2553) อีกทั้งยังเป็นต้นแบบให้วัด อื่น ๆ สามารถนำไปปรับใช้ได้ในอนาคต เพื่อที่จะได้ประโยชน์คือ ได้แนวทางที่เป็นรูปธรรมในการพัฒนาวัดโพธิสมภรณ์ให้เป็นวัดสร้างสุขตามหลักสัปปายะ 7 ส่งเสริมให้วัดเป็นสถานที่ที่เหมาะสมต่อการปฏิบัติธรรมและการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ส่งเสริมสุขภาวะและคุณภาพชีวิตของพระสงฆ์และประชาชนที่เข้ามาปฏิบัติธรรมในวัด เป็นต้นแบบที่สามารถนำไปใช้กับวัดอื่น ๆ ในการพัฒนาให้เป็นวัดที่เอื้อต่อการปฏิบัติธรรม สนับสนุนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในรูปแบบที่ทันสมัยและเข้ากับบริบทของสังคมในปัจจุบัน และเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนผ่านกิจกรรมที่บูรณาการหลักธรรมทางศาสนาเข้ากับการพัฒนาที่ยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักสัปปายะ 7 ในพระพุทธศาสนา
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการพัฒนาสร้างสุขของวัดโพธิสมภรณ์ ตำบลหมากแข้ง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
3. เพื่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปายะ 7 กับการพัฒนาวัดสร้างสุขของวัดโพธิสมภรณ์ ตำบลหมากแข้ง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักสัปปายะ 7 กับการพัฒนาวัดสร้างสุขของวัดโพธิสมภรณ์ ตำบลหมากแข้ง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

พระมหาทองเจริญ สมจิตโต (สุดสี) (2567) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษารูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนในจังหวัดอุดรธานี” ผลการวิจัยพบว่า วัดสามารถเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ที่สำคัญของชุมชนผ่าน 6 รูปแบบ ได้แก่ ศูนย์ศึกษาตลอดชีวิต, ศูนย์กิจกรรมเสริมปัญญา, ศูนย์บริการสารสนเทศ, ศูนย์เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม, ศูนย์พัฒนาชีวิตจิตใจ และเครือข่ายการเรียนรู้ เจ้าอาวาสมีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการวัดใน 6 ด้าน ได้แก่ การปกครอง, ศาสนศึกษา, การเผยแผ่พระพุทธศาสนา, สาธารณูปการ, การศึกษาสงเคราะห์ และการสาธารณสงเคราะห์

พระอุกฤษ อุทาโน (เกตุแก้ว) (2567) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการจัดการงานสาธารณูปการของวัดชาวเหนือ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการสร้างมาตรฐานได้รับคะแนนสูงสุด ส่วนด้านการสร้างวินัยได้รับคะแนนต่ำสุด ปัญหาสำคัญ ได้แก่ การให้ความรู้เกี่ยวกับศาสนสมบัติยังไม่เป็นระบบ, งบประมาณก่อสร้างไม่เพียงพอ, ขาดการตรวจสอบและบำรุงรักษาสสิ่งสาธารณูปการ และการพัฒนาวัดตามหลัก 5 ส ยังไม่ได้รับความสำคัญเท่าที่ควร

พระมหาประภาส วีรพล (พลจำ) (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสกับการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชนในเขตตำบลหนองจ่อม อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่” ผลการวิจัยพบว่า เจ้าอาวาสมีบทบาทในการบริหารจัดการวัดตามระเบียบของมหาเถรสมาคม 6 ด้าน เช่น การปกครอง, ศาสนศึกษา, การเผยแผ่พระพุทธศาสนา และการสาธารณสงเคราะห์ นอกจากนี้ ยังได้นำหลักการบริหารยุคใหม่ 7 ประการมาใช้ เช่น การวางแผน, การจัดหน่วยงาน, การบริหารบุคคล, การอำนวยความสะดวก, การประสานงาน, การรายงาน และการบริหารงบประมาณ

พระปริดา วงษ์ดี (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาการจัดการวัดตามหลักสัปปายะ 7 ของวัดสันติวนาราม (วัดป่าดงไร่) จังหวัดอุดรธานี” ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดการพัฒนาวัดตามหลักสัปปายะ 7 ได้แก่ สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม, แหล่งอาหารที่ดี, การพูดคุยที่ส่งเสริม

ธรรมะ, บุคคลที่เอื้อต่อการปฏิบัติธรรม, อาหารที่เป็นประโยชน์, อุณหภูมิและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม และอิริยาบถที่สะดวกต่อการปฏิบัติธรรม วัดสันติวนารามมีกิจกรรมที่ส่งเสริมการปฏิบัติธรรม เช่น การสวดมนต์ ฟังธรรม จัดค่ายคุณธรรม และกิจกรรมชุมชน เช่น การแจกทานและพัฒนาทักษะชีวิต

สรุป ทั้งสี่งานวิจัยเน้นให้เห็นบทบาทสำคัญของวัดในการเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะบทบาทของเจ้าอาวาสในการบริหารจัดการวัด และการนำแนวคิดด้านการศึกษา, สาธารณูปการ และหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างสังคมที่มีคุณภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักสัปปายะ 7 กับการพัฒนาวัดสร้างสุขของวัดโพธิสมภรณ์ ตำบลหมากแข้ง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive Study) เพื่อทำความเข้าใจแนวทางการประยุกต์ใช้หลักสัปปายะ 7 ในบริบทของวัดโพธิสมภรณ์ ผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตการณ์ภาคสนาม

2. ขอบเขตการวิจัย 1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาครอบคลุมแนวคิดเกี่ยวกับหลักสัปปายะ 7 ได้แก่ 1. อาวาสสัปปายะ (สถานที่ที่เหมาะสม) 2. โภชนสัปปายะ (อาหารเหมาะสม) 3. บุคคลสัปปายะ (บุคคลเหมาะสม) 4. อุตสัปปายะ (สิ่งแวดล้อมเหมาะสม) 5. ธรรมสัปปายะ (ธรรมะเหมาะสม) 6. อิริยาบถสัปปายะ (อิริยาบถเหมาะสม) 7. ปริสสัปปายะ (กลุ่มคนเหมาะสม) 2. ขอบเขตด้านพื้นที่ ดำเนินการวิจัยในบริเวณวัดโพธิสมภรณ์ ตำบลหมากแข้ง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี และ 3. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย กลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย พระภิกษุและสามเณรที่ปฏิบัติศาสนกิจในวัด คณะกรรมการวัดและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ชาวบ้านและพุทธศาสนิกชนที่มาร่วมกิจกรรมทางศาสนา

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 1. การศึกษาข้อมูลเอกสาร (Documentary Research) ศึกษาเอกสารทางพระพุทธศาสนา หนังสือ บทความ งานวิจัย และหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับหลักสัปปายะ 7 และแนวทางการพัฒนาวัดสร้างสุข 2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ใช้วิธีสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) กับ

กลุ่มเป้าหมายเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักสัปปายะ 7 ในการพัฒนาวัดสร้างสุข และ3. การสังเกตการณ์ (Observation) ใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation) เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมกิจกรรม และพฤติกรรมของผู้เกี่ยวข้องภายในวัด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยการจำแนกข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสังเกตตามหมวดหมู่ของหลักสัปปายะ 7 และนำมาประมวลผลเพื่อหาความเชื่อมโยงและแนวทางการพัฒนาวัดสร้างสุข

5. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล 1. การตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) เปรียบเทียบข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่แตกต่างกัน ได้แก่ เอกสาร สัมภาษณ์ และสังเกตการณ์ 2. การให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบ (Member Check) นำข้อมูลที่วิเคราะห์แล้วกลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบความถูกต้อง และ3. การใช้ผู้วิจัยร่วม (Peer Review) ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนาและการพัฒนาวัดตรวจสอบการวิเคราะห์ข้อมูล

6. จริยธรรมการวิจัย ขออนุญาตจากวัดโพธิสมภรณ์ก่อนดำเนินการวิจัย รักษาความลับของผู้ให้ข้อมูล เคารพความคิดเห็นและวัฒนธรรมของผู้ให้ข้อมูล นำเสนอผลการวิจัยอย่างเป็นกลางและตรงตามความเป็นจริง

การวิจัยนี้ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพโดยเก็บข้อมูลผ่านการศึกษาจากเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตการณ์เพื่อนำมาวิเคราะห์ตามหลักสัปปายะ 7 เพื่อหาแนวทางการพัฒนาวัดสร้างสุขให้กับวัดโพธิสมภรณ์

ผลการวิจัย

1. หลักสัปปายะ 7 ในพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางที่ชี้ให้เห็นถึงปัจจัยหรือสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติธรรมและการเจริญเติบโตในทางธรรม เพื่อให้ผู้ปฏิบัติธรรมสามารถบรรลุความสงบสุขได้ง่ายขึ้น โดยประกอบไปด้วย 7 ปัจจัยสำคัญ ดังนี้ 1. อาวาสสัปปายะ ที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม เช่น สถานที่เงียบสงบและไม่มีสิ่งรบกวน 2. อาหารสัปปายะ อาหารที่เหมาะสมและไม่ทำให้เกิดโทษกับร่างกาย 3. บุคคลสัปปายะ การอยู่ร่วมกับบุคคลที่ส่งเสริมการปฏิบัติธรรม เช่น ครูบาอาจารย์และเพื่อนสหธรรมิกที่มีศีลธรรม 4. ธรรมสัปปายะ การได้รับการศึกษาหรือฟังธรรมที่เหมาะสมกับระดับความรู้และความเข้าใจ 5. ฤดูสัปปายะ อากาศหรือฤดูกาลที่เหมาะสม ไม่ร้อนหรือหนาวจนเกินไป 6. อิริยาปถสัปปายะ การเคลื่อนไหวร่างกายที่

เหมาะสม เช่น การเดินจงกรมที่ช่วยให้มีสมาธิ 7. ปุพเพกตปุญญตาสัปายะ กรรมดีในอดีตที่ช่วยส่งเสริมการปฏิบัติธรรมในปัจจุบัน

2. สภาพปัจจุบันการพัฒนาสร้างสุขของวัดโพธิสมภรณ์ ตำบลหมากแข้ง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ประกอบด้วย 1. ศาสนาสถานภายในวัด การสร้างพระบรมธาตุธรรมเจดีย์และรักษาดันพระศรีมหาโพธิ์เพื่อเสริมพลังจิตวิญญาณ การอนุรักษ์รอยพระพุทธรูปท่าจำลองและจัดกิจกรรมทางศาสนา เช่น การปฏิบัติธรรมและการทำบุญ 2. งานทั่วไปภายในวัด การดูแลสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติธรรม การจัดกิจกรรมอบรมและเสริมสุขภาพจิตให้กับผู้เข้าร่วม 3. งานด้านบุคคลภายในวัด การฝึกอบรมพระสงฆ์และการพัฒนาบุคลากรภายในวัด การส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนาและความร่วมมือจากชุมชน 4. งานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสอนธรรมะและจัดกิจกรรมปฏิบัติธรรมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านสื่อออนไลน์และกิจกรรมอบรมเด็กและเยาวชน การพัฒนาเหล่านี้ ช่วยสร้างความสุขสงบและส่งเสริมการเจริญเติบโตทางจิตวิญญาณของประชาชนในชุมชน รวมทั้งสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการปฏิบัติธรรมและการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

3. การประยุกต์ใช้หลักสัปายะ 7 กับการพัฒนาวัดสร้างสุขของวัดโพธิสมภรณ์ ตำบลหมากแข้ง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ประกอบด้วย 1. อาวาสสัปายะ (ที่พักอาศัยที่เหมาะสม) จัดพื้นที่สงบ ร่มรื่น และใกล้ธรรมชาติ ใช้วัสดุธรรมชาติในภูมิ ลดการใช้พลังงาน ส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมและสร้างพื้นที่เรียนรู้ ใช้พลังงานทางเลือก เช่น โซลาร์เซลล์ 2. โภชนาสัปายะ (อาหารที่เหมาะสม) จัดเตรียมอาหารสะอาดและถูกสุขลักษณะ เน้นอาหารที่มีประโยชน์ครบ 5 หมู่ ส่งเสริมการปลูกอาหารเองในวัดและลดการพึ่งพาภายนอก ออกแบบเมนูที่ช่วยส่งเสริมสมาธิและความสงบ 3. บุคคลสัปายะ (บุคคลที่เหมาะสม) คัดสรรบุคลากรที่มีคุณธรรมและความรู้ จัดอบรมพัฒนาจิตใจให้กับพระสงฆ์และชาวบ้าน ส่งเสริมการทำงานร่วมกันในชุมชน 4. ธรรมสัปายะ (ธรรมะที่เหมาะสม) จัดกิจกรรมเผยแผ่ธรรมะและอบรมเชิงลึก ใช้เทคโนโลยีเผยแผ่ธรรมะและพัฒนาสื่อธรรมะ ส่งเสริมการนำหลักธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวัน 5. บุคคลสัปายะ (การพัฒนาบุคคลที่เหมาะสม) พัฒนาคุณธรรมภายในบุคคลและสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการฝึกฝน ส่งเสริมการเรียนรู้และการศึกษาธรรม 6. อุตุณสัปายะ (สภาพอากาศที่เหมาะสม) การปลูกต้นไม้และการดูแลพื้นที่สีเขียว ออกแบบโครงสร้างเพื่อระบายอากาศที่ดี 7. วิสัยสัปายะ (ทัศนียภาพที่เหมาะสม) การออกแบบทัศนียภาพสงบ มีสวนหย่อมและพื้นที่สวยงาม เลือกสถานที่ตั้งวัดที่มีธรรมชาติช่วยเสริมสร้างความสงบ การ

พัฒนาวัดโพธิสมภรณ์เน้นความสมดุลระหว่างการพัฒนาสภาพแวดล้อม บุคคล และกิจกรรมต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการปฏิบัติธรรม และส่งเสริมความยั่งยืนในทุกด้าน

อภิปรายผล

1. หลักสัปปายะ 7 เป็นแนวทางที่ช่วยส่งเสริมให้การปฏิบัติธรรมเป็นไปอย่างราบรื่น และเกิดประสิทธิผล โดยในวัดหรือสถานปฏิบัติธรรมที่มีการจัดการปัจจัยเหล่านี้อย่างเหมาะสม จะช่วยให้พระสงฆ์และพุทธศาสนิกชนสามารถฝึกปฏิบัติธรรมได้อย่างมีคุณภาพ 1. อาวาสสัปปายะ (สถานที่เหมาะสม) สถานที่ปฏิบัติธรรมที่เงียบสงบ ร่มรื่น และไม่มีสิ่งรบกวน ช่วยให้ผูปฏิบัติมีสมาธิ และสามารถจดจ่อกับการปฏิบัติธรรมได้ดีขึ้น 2. อาหารสัปปายะ (อาหารเหมาะสม) การมีอาหารที่ถูกสุขลักษณะและไม่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติธรรม ช่วยเสริมสร้างสุขภาพกายและจิตที่สมดุล 3. บุคคลสัปปายะ (สังคมที่เหมาะสม) การอยู่ร่วมกับผู้ที่มีศีลธรรม และสนับสนุนการปฏิบัติธรรมช่วยเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ดี ลดอุปสรรคจากสิ่งยั่วยู่ทางโลก 4. ัมมสัปปายะ (ธรรมะที่เหมาะสม) การเผยแผ่หลักธรรมที่เหมาะสมกับแต่ละบุคคล ทำให้ผูปฏิบัติมีความเข้าใจในหลักธรรมและสามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้ 5. อุตุสัปปายะ (อากาศเหมาะสม) การมีสภาพอากาศที่เอื้อต่อสุขภาพ ไม่ร้อนหรือหนาวจนเกินไป ช่วยให้ร่างกายและจิตใจอยู่ในสภาวะที่เหมาะสมต่อการปฏิบัติธรรม 6. อิริยาปถสัปปายะ (กิจกรรมที่เหมาะสม) การมีกิจกรรมที่ส่งเสริมสมาธิ เช่น การเดินจงกรม หรือการนั่งสมาธิอย่างเหมาะสม ช่วยให้การปฏิบัติธรรมเกิดประสิทธิภาพสูงสุด และ 7. ปุพเพกตปุญญตาสัปปายะ (บุญเก่าที่ส่งเสริม) การสั่งสมบุญและคุณงามความดีในอดีตช่วยส่งเสริมให้บุคคลสามารถปฏิบัติธรรมได้ง่ายขึ้นและมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาจิตใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาประสาท วิรพโล (พลจำ) (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสกับการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชนในเขตตำบลหนองจ้อม อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่” ผลการวิจัยพบว่า เจ้าอาวาสมีบทบาทในการบริหารจัดการวัดตามระเบียบของมหาเถรสมาคม 6 ด้าน เช่น การปกครอง, ศาสนศึกษา, การเผยแผ่พระพุทธศาสนา และการสาธารณสงเคราะห์ นอกจากนี้ยังได้นำหลักการบริหารยุคใหม่ 7 ประการมาใช้ เช่น การวางแผน, การจัดหน่วยงาน, การบริหารบุคคล, การอำนวยการ, การประสานงาน, การรายงาน และการบริหารงบประมาณ

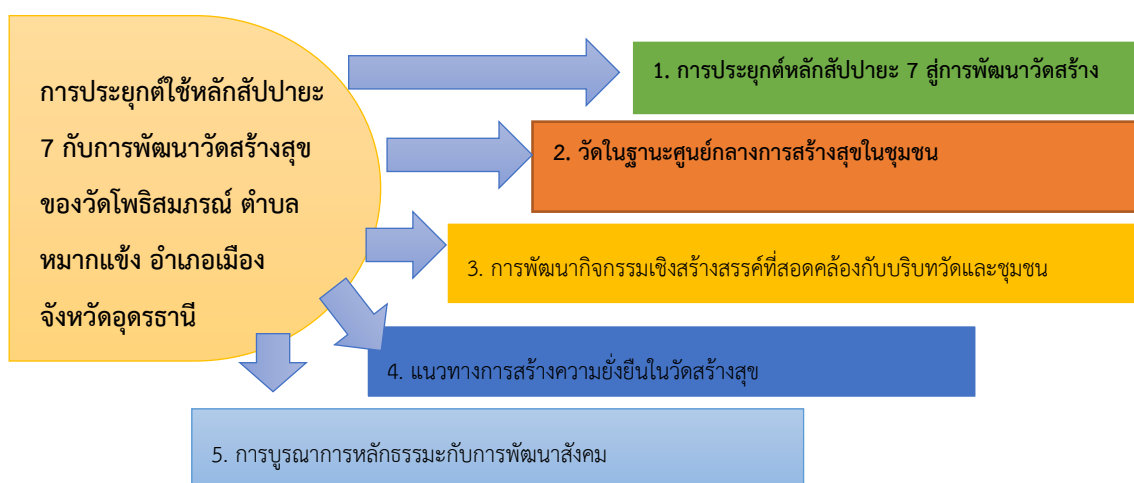
2. จากการศึกษาสภาพปัจจุบันของการพัฒนาร้างสุขใน วัดโพธิสมภรณ์ พบว่ามีแนวทางการพัฒนาใน 4 ด้านหลัก ได้แก่ ศาสนาสถาน, งานทั่วไปภายในวัด, งานด้านบุคคล, และ

งานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ซึ่งแต่ละด้านมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความสุขและความสงบทางจิตวิญญาณให้แก่ประชาชนในชุมชน 1. การพัฒนาศาสนาสถานเพื่อเสริมพลังจิตวิญญาณ การสร้างและดูแลศาสนสถานภายในวัดเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมพลังศรัทธาและส่งเสริมการปฏิบัติธรรมของประชาชน การสร้าง พระบรมธาตุธรรมเจดีย์ และการอนุรักษ์ ต้นพระศรีมหาโพธิ์ เป็นการรักษาและแสดงถึงความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา นอกจากนี้ การอนุรักษ์รอยพระพุทธบาทจำลอง ยังช่วยให้ประชาชนได้มีโอกาสสัมผัสการะและเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา เช่น การปฏิบัติธรรมและการทำบุญ ซึ่งช่วยสร้างความสงบทางจิตใจและส่งเสริมคุณธรรมในชุมชน 2. การพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมและสภาพแวดล้อมภายในวัด การดูแลสภาพแวดล้อมภายในวัด เป็นปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมบรรยากาศที่เหมาะสมต่อการปฏิบัติธรรมและกิจกรรมทางศาสนา การจัดให้มี สิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม ทำให้ผู้ที่มาปฏิบัติธรรมสามารถปฏิบัติธรรมได้สะดวกขึ้น นอกจากนี้การจัด กิจกรรมอบรมและเสริมสุขภาพจิตยังช่วยให้ผู้เข้าร่วมสามารถนำหลักธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้ดีขึ้น 3. การพัฒนาบุคลากรและส่งเสริมความร่วมมือในชุมชน การฝึกอบรมพระสงฆ์และบุคลากรภายในวัดเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้วัดสามารถทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางทางศาสนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาพระสงฆ์และบุคลากรภายในวัด ให้มีความรู้ความสามารถในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาช่วยให้การสอนธรรมะเป็นไปอย่างลึกซึ้งและเข้าถึงง่าย นอกจากนี้ การส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนาและความร่วมมือจากชุมชน ยังช่วยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาวัดมากขึ้น 4. การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคปัจจุบัน การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นอีกหนึ่งภารกิจหลักของวัดโพธิสมภรณ์ ซึ่งมีการใช้ทั้งวิธีการแบบดั้งเดิมและวิธีการสมัยใหม่ ได้แก่ การ สอนธรรมะและจัดกิจกรรมปฏิบัติธรรม เพื่อให้ประชาชนมีความเข้าใจในหลักธรรม การเผยแผ่ธรรมะ ผ่านสื่อออนไลน์ เพื่อให้เข้าถึงคนรุ่นใหม่และผู้ที่ไม่สามารถเดินทางมาวัดได้ การ จัดอบรมเด็กและเยาวชน เพื่อให้พวกเขาได้เรียนรู้หลักศีลธรรมและนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาทองเจริญ สมจิตโต (สุดสี) (2567) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษารูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนในจังหวัดอุดรธานี” ผลการวิจัยพบว่า วัดสามารถเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ที่สำคัญของชุมชนผ่าน 6 รูปแบบ ได้แก่ ศูนย์ศึกษาตลอดชีวิต , ศูนย์กิจกรรมเสริมปัญญา, ศูนย์บริการสารสนเทศ, ศูนย์เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม, ศูนย์พัฒนาชีวิตจิตใจ และเครือข่ายการเรียนรู้ เจ้าอาวาสมีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการวัดใน 6 ด้าน ได้แก่ การปกครอง, ศาสนศึกษา, การเผยแผ่พระพุทธศาสนา, สาธารณูปการ, การศึกษาสงเคราะห์ และการสาธารณสงเคราะห์

3. ผลการศึกษาพบว่า การประยุกต์ใช้หลักสัปปายะ 7 ในการพัฒนาวัดโพธิสมภรณ์ ส่งผลให้วัดมีความสมดุลในมิติของกายภาพ จิตใจ และสิ่งแวดล้อม โดยเน้นความยั่งยืนและการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของทั้งพระสงฆ์และชุมชน 1. อาวาสสัปปายะ การออกแบบและดูแลพื้นที่ภายในวัดให้สงบ ร่มรื่น และยั่งยืน ช่วยเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อการปฏิบัติธรรม 2. โภชนาสัปปายะ การจัดเตรียมอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ ส่งเสริมสุขภาวะของพระสงฆ์และชุมชน 3. บุคคลสัปปายะ การส่งเสริมคุณธรรมและพัฒนาบุคคลในวัดทำให้เกิดเครือข่ายทางสังคมที่เกื้อกูลกัน 4. อัมมสัปปายะ การเผยแพร่ธรรมะที่เข้าถึงง่ายผ่านสื่อและกิจกรรมทางศาสนา ช่วยให้ประชาชนได้รับการศึกษาและฝึกปฏิบัติธรรม 5. อุตุสัปปายะ การดูแลสิ่งแวดล้อมในวัด เช่น การปลูกต้นไม้ ส่งผลให้เกิดบรรยากาศที่เหมาะสมต่อการปฏิบัติธรรม 6. วิสัยสัปปายะ การจัดทัศนียภาพให้ร่มรื่นและสงบ ช่วยเสริมสร้างความผ่อนคลายและสมาธิ 7. บุคคลสัปปายะ การมีบุคคลที่เหมาะสมทั้งพระสงฆ์และชุมชน ส่งเสริมให้เกิดสังคมที่มีคุณธรรม โดยสรุป วัดโพธิสมภรณ์สามารถเป็นต้นแบบของการพัฒนาวัดสร้างสุขที่บูรณาการหลักสัปปายะ 7 ได้อย่างเหมาะสม นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งในระดับบุคคลและชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระปริดา วงษ์ดี (2566)** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาการจัดการวัดตามหลักสัปปายะ 7 ของวัดสันติวนาราม (วัดป่าดงไร่) จังหวัดอุดรธานี” ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดการพัฒนาวัดตามหลักสัปปายะ 7 ได้แก่ สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม, แหล่งอาหารที่ดี, การพูดคุยที่ส่งเสริมธรรมะ, บุคคลที่เอื้อต่อการปฏิบัติธรรม, อาหารที่เป็นประโยชน์, อุณหภูมิและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม และอิริยาบถที่สะดวกต่อการปฏิบัติธรรม วัดสันติวนารามมีกิจกรรมที่ส่งเสริมการปฏิบัติธรรม เช่น การสวดมนต์ ฟังธรรม จัดค่ายคุณธรรม และกิจกรรมชุมชน เช่น การแจกทานและพัฒนาทักษะชีวิต

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักสัปปายะ 7 กับการพัฒนาวัดสร้างสุขของวัดโพธิสมภรณ์ ตำบลหมากแข้ง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้องค์ความรู้จากการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักสัปปายะ 7 กับการพัฒนาวัดสร้างสุขของวัดโพธิสมภรณ์ ตำบลหมากแข้ง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี” ผู้วิจัยสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. การประยุกต์หลักสัปปายะ 7 สู่การพัฒนาวัดสร้างสุข การนำหลักสัปปายะ 7 (สถานที่เหมาะสม, อาหารเหมาะสม, บุคคลเหมาะสม, ธรรมะเหมาะสม, การพูดคุยเหมาะสม, การบำเพ็ญกิจเหมาะสม, และภูมิอากาศเหมาะสม) มาใช้ในบริบทของวัดโพธิสมภรณ์แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของวัดในการเป็นศูนย์กลางสร้างสุขของชุมชน โดยเฉพาะการพัฒนาสภาพแวดล้อมและกิจกรรมที่เอื้อต่อการปฏิบัติธรรม การเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

2. วัดในฐานะศูนย์กลางการสร้างสุขในชุมชน วัดโพธิสมภรณ์สามารถเป็นต้นแบบในการพัฒนาวัดให้เป็น “วัดสร้างสุข” ผ่านการประยุกต์ใช้หลักธรรมในทางปฏิบัติที่ตอบสนองความต้องการทางจิตใจ สังคม และวัฒนธรรมของชุมชน อาทิ การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพจิตใจ เช่น การปฏิบัติธรรมและการอบรมธรรมะ การสร้างพื้นที่ปลอดภัยสำหรับทุกกลุ่มวัย และการส่งเสริมความสามัคคีผ่านการทำงานร่วมกันระหว่างวัดกับชุมชน

3. การพัฒนากิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ที่สอดคล้องกับบริบทวัดและชุมชน การออกแบบกิจกรรมในวัดโพธิสมภรณ์ที่คำนึงถึงบริบทท้องถิ่น เช่น การนำศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านมาผสมผสานกับกิจกรรมทางศาสนา หรือการใช้เทคโนโลยีในการเผยแผ่ธรรมะ ช่วยให้วัดสามารถดึงดูดกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย และยังคงรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนไว้ได้

4. แนวทางการสร้างความยั่งยืนในวัดสร้างสุข ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการสร้างความยั่งยืนในวัดสร้างสุขจำเป็นต้องมีการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชนในระยะยาว โดยอาศัยการสนับสนุนจากภาคส่วนต่าง ๆ เช่น หน่วยงานท้องถิ่น ภาคการศึกษา และองค์กรเอกชน รวมถึงการส่งเสริมบทบาทของพระสงฆ์ในฐานะผู้นำทางจิตวิญญาณที่สามารถสื่อสารและสร้างความร่วมมือกับคนในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. การบูรณาการหลักธรรมะกับการพัฒนาสังคม การใช้หลักสัปปายะ 7 เป็นแนวทางในการพัฒนาวัดไม่เพียงช่วยเสริมสร้างสุขภาวะจิตใจของผู้ที่มาใช้บริการวัด แต่ยังช่วยสร้างความเป็นหนึ่งเดียวของชุมชน ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน

องค์ความรู้เหล่านี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาวัดอื่น ๆ ทั่วประเทศ เพื่อยกระดับบทบาทของวัดในฐานะศูนย์กลางการสร้างสุขของชุมชนในบริบทที่หลากหลายต่อไป

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักสัปปายะ 7 กับการพัฒนาวัดสร้างสุขของวัดโพธิสมภรณ์” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่มุ่งศึกษาการนำหลักสัปปายะ 7 มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาวัดเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของพระสงฆ์และชุมชน ผลการวิจัยพบว่า วัดโพธิสมภรณ์ได้ดำเนินการพัฒนาใน 7 ด้าน ได้แก่ อาวาสสัปปายะ การจัดสภาพแวดล้อมให้สงบและเหมาะสมกับการปฏิบัติธรรม โภชนาสัปปายะ การจัดอาหารที่สะอาด มีคุณค่าทางโภชนาการ บุคคลสัปปายะ การพัฒนาพระสงฆ์และชุมชนให้มีคุณธรรมและบทบาทที่เหมาะสม อัมมสัปปายะ การเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อและกิจกรรมที่เข้าถึงง่าย อุตุสัปปายะ การดูแลสภาพอากาศและสิ่งแวดล้อมในวัดให้ร่มรื่น วิสัยสัปปายะ การออกแบบทัศนียภาพให้เอื้อต่อความสงบและสมาธิ บุคคลสัปปายะ การเลือกบุคคลที่เหมาะสมมาดูแลกิจกรรมในวัด โดยสรุป วัดโพธิสมภรณ์ได้นำหลักสัปปายะ 7 มาใช้ในการพัฒนาวัดอย่างเป็นระบบ ช่วยเสริมสร้างความสมดุลของกายภาพ จิตใจ และสิ่งแวดล้อม ทำให้วัดเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้และการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับชุมชน แล้วได้ข้อเสนอแนะจากการวิจัย ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 1. การส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืนในวัด ควรมีนโยบายสนับสนุนการพัฒนาวัดที่เน้นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การใช้พลังงานทางเลือก เช่น โซลาร์เซลล์ และการปลูกต้นไม้เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีทั้งในด้านการปฏิบัติธรรมและการรักษาสิ่งแวดล้อมในระยะยาว โดยมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อ

สนับสนุนการใช้พลังงานทดแทนในวัดต่าง ๆ 2. การพัฒนาการศึกษาธรรมะในวัด รัฐบาลควรสนับสนุนการศึกษาและการฝึกอบรมทางพระธรรมวินัยให้กับพระสงฆ์ โดยจัดตั้งโครงการฝึกอบรมในระดับสูงทั้งในด้านการศึกษาธรรมะและการพัฒนาทักษะการเผยแผ่ธรรมะผ่านสื่อสมัยใหม่ เช่น ช่องทางออนไลน์ และสื่อสังคม เพื่อให้สามารถเข้าถึงประชาชนได้กว้างขวางและตรงกับกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ และ 3. ส่งเสริมการพัฒนาอาหารที่เหมาะสมในวัด ควรส่งเสริมการพัฒนาอาหารที่เหมาะสมและมีคุณค่าทางโภชนาการ โดยการจัดตั้งโครงการพัฒนาพื้นที่สวนครัวในวัด และส่งเสริมให้วัดปลูกพืชผักสวนครัวและผลไม้เอง เพื่อสนับสนุนการพึ่งพาตนเองและลดการพึ่งพาผู้ค้าภายนอก ทั้งนี้ยังควรให้ความสำคัญกับการคัดสรรอาหารที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพของพระสงฆ์และประชาชน

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ 1. การพัฒนาโมเดลการพัฒนาวัดสร้างสุข ควรนำผลวิจัยไปใช้ในการพัฒนาโมเดลการพัฒนาวัดสร้างสุขในพื้นที่อื่น ๆ โดยใช้หลักสัปปายะ 7 เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในวัด เช่น การพัฒนาที่พักอาศัย การจัดการอาหาร การพัฒนาทัศนียภาพและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ซึ่งสามารถนำไปปรับใช้กับวัดอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมสุขภาวะของทั้งพระสงฆ์และประชาชนในชุมชน 2. การส่งเสริมการเรียนรู้จากวัดโพธิสมภรณ์ ผลวิจัยนี้สามารถใช้เป็นกรณีศึกษาในการจัดกิจกรรมอบรมและเผยแพร่ความรู้ให้กับวัดต่าง ๆ โดยการสร้างกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างวัดโพธิสมภรณ์และวัดอื่น ๆ ผ่านการประชุมสัมมนาหรือการฝึกอบรมในหัวข้อการพัฒนาวัดสร้างสุข โดยใช้หลักสัปปายะเป็นแนวทาง และ 3. การพัฒนาเครือข่ายการทำงานร่วมกับชุมชน ผลวิจัยสามารถใช้ในการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างวัดและชุมชนในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดกิจกรรมโรงทาน การปลูกต้นไม้ร่วมกัน การพัฒนาการศึกษาและการเผยแผ่ธรรมะ ซึ่งจะช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนและส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับท้องถิ่น

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป 1. การศึกษาผลกระทบของการประยุกต์ใช้หลักสัปปายะในชุมชน ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการประยุกต์ใช้หลัก สัปปายะ 7 ในการพัฒนาวัดสร้างสุขในชุมชนอย่างลึกซึ้ง โดยเฉพาะในแง่ของการส่งเสริมสุขภาพจิตและร่างกายของพระสงฆ์และประชาชน การพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างวัดและชุมชน รวมถึงผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและความสุขของผู้ที่เกี่ยวข้อง 2. การศึกษาเปรียบเทียบกับวัดอื่นๆ การวิจัยครั้งต่อไปอาจทำการศึกษาเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักสัปปายะในวัดโพธิสมภรณ์กับวัดอื่นๆ ในพื้นที่หรือในระดับประเทศ เพื่อวิเคราะห์ความ

แตกต่างกันในการดำเนินงานและผลลัพธ์ที่ได้ อาจรวมถึงการประเมินการนำหลักสัปปายะไปใช้ในวัดที่มีขนาดและบริบทต่างกัน และ3. การศึกษาผลของการใช้เทคโนโลยีในการเผยแผ่ธรรมะ ควรมีการวิจัยที่มุ่งเน้นการศึกษาผลกระทบของการใช้เทคโนโลยีในการเผยแผ่ธรรมะ โดยเฉพาะการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ในการถ่ายทอดธรรมะและกิจกรรมต่างๆ การศึกษาว่าวิธีการนี้มีผลต่อการเข้าถึงของประชาชนในพื้นที่ต่างๆ และมีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างความเข้าใจธรรมะและการปฏิบัติธรรมอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต). (2553). การพัฒนาสังคมด้วยหลักพุทธธรรม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อมรินทร์.
- พระปริดา วงษ์ดี. (2566). ศึกษาการจัดการวัดตามหลักสัปปายะ 7 ของวัดสันติวนาราม (วัดป่าดงไร่) ตำบลบ้านเชียง อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2560). พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมสภา.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2558). เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาทองเจริญ สมจิตโต (สุตสี). (2567). รูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนในจังหวัดอุดรธานี. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาประภาส วีรพล (พลจำ). (2566). ศึกษาภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสกับการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน:กรณีศึกษาเจ้าอาวาสในเขตตำบลหนองจ่อม อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระอุกฤษ อุทาวโน (เกตุแก้ว). (2567). ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการจัดการงานสาธารณูปการ ของวัดชาวเหนือ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2562). แนวทางการบริหารจัดการวัดเพื่อพัฒนาสังคม. นครปฐม: สำนักวิชาการพุทธศาสนา.

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (2563). คู่มือการบริหารและพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.

สุชีพ ปุณฺณานุภาพ (2545). หลักพระพุทธศาสนาเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย.